

ธรรมทั้งหลายประมวลลงมา ที่สภาพความเป็นจริงของกายกับจิต

หลวงปู่สมชาย จิตวิริโย

ถึงแม้จะอยู่กับพวกเราเป็นเวลานานถึง ๒๐ ปีกว่าตั้งแต่
พ.ศ. ๒๕๐๔ มาอยู่จันทบุรี ดูเหมือนปาเข้าไปถึง ๒๒ ปีแล้วนี่นะ
รู้สึกว่ายืดยาวพอสมควรที่พวกเราอยู่ด้วยกันมา นี่อาจารย์ท่าน
อื่นๆที่จรมมาให้โอวาทก็มาก มากที่สุด เพราะฉะนั้นการสดับ
รับฟังนี้ดูเหมือนจะพอแล้ว มากมายเหลือเกิน เราควรจะตั้ง
หน้าตั้งตาประพฤติปฏิบัติกันดีกว่า

เหมือนอย่างทั่วไปที่กำลังตื่นเต็นกันอยู่เวลานี้ เกี่ยวแก่การ
เทศน์เก่ง เทศน์นาน สี่ชั่วโมง หกชั่วโมง ท่านสามารถสาธยาย
ธรรมะไปได้เรื่อยๆ แล้วสี่ชั่วโมง หกชั่วโมงนะ เราจะนั่งฟังกันได้
ถึงนั้นหรือ แล้วในเมื่อท่านเทศน์จบแล้ว เราก็สามารถที่จำได้
หมดเขียวหรือ มันมากมายอย่างนั้นจะเอาไหวหรือ แม้แต่วัตถุก
ภายนอก ถ้ามันมากเกินไปแล้วก็ชนไม่หมด ชนไม่หมดนะ มัน

มากเกินไปนัก มันชนไม่หมด มันมากซะจริงๆเนี่ย เอาธรรมาไป
ชนก็ไม่ได้หมด มันมากเกินไป

อันนั้นกำลังตื่นเต้น แล้วตื่นเต้นก็อยากจะรู้เหมือนกันว่าผู้ที่
ตื่นเต้นได้อะไร ถ้าว่าได้ความรู้ แค่ได้ความรู้ ถ้าเราไม่ปฏิบัติให้
ได้ผลแล้ว มันมีประโยชน์อะไร เปรียบเหมือนกับบุคคลเนี่ย
แสวงหาเครื่องมือ สมมุติว่าจะเป็นช่างไม้ ก็แสวงหาเครื่องมือให้
พอบริบูรณ์ เอาเครื่องมือมาลองใส่หีบไว้ แต่ไม่ก่อประโยชน์
อะไรเลยนั่น มันมีประโยชน์อะไรเกิดขึ้น ก็ไม่มีประโยชน์อันใด
เลย ผลที่สุดเครื่องมือเหล่านั้นก็จะติดสนิมกร่อน และเสียไป
เปล่าๆ ไม่มีประโยชน์อันใดที่ลงทุนไว้

เพราะฉะนั้นการเทศน์เหมือนกัน ถ้าฟังแล้วซะทุกวิทุกวัน
ฟังก็จริงๆจังๆก็เบื่อเนาะ เบื่อ สมัยก่อนอยู่กับครูบาอาจารย์ทาง
อีสาน วันพระเนี่ยท่านจะอยู่กันตลอดคืนนะ พอเทศน์จบแล้วก็
ลงไปเดินจงกรมบ้าง นั่งสมาธิบ้าง สลับกันเทศน์ต่อ เท่าที่ฟังดู
แล้วนี้รู้สึกว่ ไม่มีคุณค่าอะไรเลย นอนบ้าง นั่งหลับบ้าง ลงไป
เดินจงกรมแล้วก็หลบหนีไปบ้าง มันไม่ไหว บางคนพอได้ยินว่

จะขึ้นธรรมาสน์ หาทางหลบแล้ว มันทนไม่ไหว มันเหนื่อย
เพราะท่านเทศน์กันทีละชั่วโมง สองชั่วโมง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
อาจารย์วันเนี้ย ปาเข้าไปสี่ชั่วโมงก็มี เทวดาองค์ใดซึ่งสามารถ
จะมานั่งฟังได้ มันยาวเกินไป ทุกวันพระ ในพรรษา นอนพรรษา
อย่างเดียวกันหมด มองดูญาติโยมที่ชินต่อธรรมะแล้ว เลย
กลายเป็นว่านอนฟังธรรมะ ขาดความสัมาคารวะต่อธรรมะ
ด้วยซ้ำไป เพราะมันมากเกินไป

เพราะฉะนั้นเวลานี้พวกเราที่ฟังมากเหลือเกิน ในเมื่อฟัง
มากๆ ไม่รู้จักประมาณมันก็สึกแค่นั้นเอง เราก็ลองประมาณดูสิ่งที่
สอนมาทั้งหมดคืออะไรบ้าง ไล่ไปแล้วสรุปผลมันเข้ามาสู่อะไร
กันแน่ นอกจากกายกับจิตแล้วมันมีอะไร คำว่านอกจากกาย
และจิตนั้น กายนั้นมันมีอะไร ธรรมะทั้งหมดประมาณเข้ามาสู่
กาย ถ้าจะเล่าถึงความไม่เที่ยง ก็เอาอะไรมาไม่เที่ยง จะเล่าถึง
ความเป็นทุกข์ จะเอาอะไรมาเป็นทุกข์ เราลองดูซิ เล่าถึงความ
เป็นอนัตตา เอาอะไรมาเป็นอนัตตา

ส่วนใจนั้นคืออะไร เป็นผู้รับรู้ แล้วจะเกิดความรู้สึกตามเหตุ
ที่กระทบ อันนี้เป็นเรื่องของจิต แล้วก็ใช้ปัญญาตรองเข้าไปแก้ไข
คือแก้ไขจิต เพราะฉะนั้นสรุปแล้วก็หมายความว่ามียากับจิต
ยิ่งจะมามองถึงอายตนะภายนอก ภายใน มันก็มี ๖ ตา หู
จมูก ลิ้น กาย และกิเลส เราลองดูเองก็ละกัน มองดูให้ดี ๆ ตา หู
จมูก ลิ้น กาย ใจเป็นอายตนะ ๖ ภายใน อายตนะภายนอกหละ
รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ์

รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ์ ทั้งหลายเหล่านั้น
มันหมายความว่ายังงี้ ก็ใจเราหลงใหลมัว แล้วหลงเรื่องอะไร
ลองดูซิ มันหลงเรื่องอะไร ทุกสิ่งทุกอย่างนั้นเผื่อกายหรือ ลองดูซิ
ลองดูให้ดี ๆ ตาเห็นรูป ก็ลองมองดูดี ๆ ต้องการ/ไม่ต้องการ
ต้องการเพื่ออะไร ไม่ต้องการเพราะอะไรจึงไม่ต้องการ สรุปแล้ว
ไม่อยู่ที่กายกับใจเท่านั้นหรือ ลองไล่ดูซิ

หูได้ฟังเสียงเช่นกัน จมูกได้กลิ่น ลิ้นได้รส กายถูกต้องสัมผัส
แล้วก็ใจมีอารมณ์ เราลองคิดดูก็แล้วกัน อ่านทวนไปดี ๆ ซิ ลอง
ทวนไปทวนมา ทบทวนให้ละเอียดละออซิ ได้ความว่ายังงี้กัน

แน่ มันสรุปเข้ามาแค่นี้ ไม่ไปไหนเลย จะเทศน์ไปไกลแค่ไหนก็
มารวมอยู่แค่นี้

สรุปให้ถึงที่สุดแล้ว ทุกอย่างที่ท่านชี้ไปทั้งหมดเนี่ย ตาม
หลักพระไตรปิฎกลองอ่านดูมากมายเหลือเกิน สรุปแล้วทั้งหมด
ประมวลแล้วมันเข้ามันเข้ามาจุดเดียว คือทำให้ใจรู้สภาพความ
เป็นจริงของกาย ทั้งเราและเขา ได้แกสรุปอันนี้เท่านั้นเอง ว่า
สภาพความเป็นจริงมันเป็นยังไง ให้จิตยอมรับ จะคิดไปทางไหน
จะแพลงไปทางไหนก็แล้วแต่ ประมวลเข้ามาในเวลานี้ เราหลง
เรื่องอะไร มองให้ดีๆ ก็แล้วกัน ก็เพื่อต้องการให้ใจเข้าใจสภาพ
ความเป็นจริงนั้นๆ ไม่ทวนกระแสให้เป็นไปตามสภาพความเป็น
จริงของเค้าจริงๆ ดูซิ เท่านั้นเองหละ มันไม่ได้มีอะไรมากไปกว่า
นี้เลย

ถ้าใจของเรายอมรับสภาพความเป็นจริง คือสังขาร
ร่างกายนี้เป็นสภาพ(๑)ไม่เที่ยง แปรปรวน (๒)เป็นทุกข์
(๓)เป็นอนัตตา ให้เราเข้าใจ ๓ อย่างนี้ชัดๆ ลงมาซิ ให้จิต
ยอมรับจริงๆ ไม่ใช่รู้เฉพาะประสาทสมอง ให้ใจยอมรับ

สภาพอันนี้จริงซิ มันจะเป็นไฉนกันความรู้สึก นี้อยากลองถามผู้ปฏิบัติดู ลองดูซิ ถ้าใจยอมรับสภาพความเป็นจริงอันนี้อย่างถูกต้องแล้ว ความรู้สึกจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

เราจะรู้ได้ทันทีว่า โลกนี้ไม่มีอะไรน่าหลง หลงเบื้องต้นก็หลง เราชะก่อน นอกจากหลงเราก็ก่อนเขา หลงเพื่อจะนำมาเพื่ออะไร ก็ดูเอาเอง ตลอดดินรนาหาทุกสิ่งทุกอย่างมาเพื่ออะไร มองดู หรือจะมองรูปกิเลส **โลก โกรธ หลง** เอาแค่นั้นก็แล้วกัน **โลก** เพราะอะไร สิ่งที่ต้องการอยากได้ทั้งปวงนั้นเพื่ออะไร ก็ไม่ใช่เพื่อกายนี้ หรือ

โกรธ ทำไม่ถึงโกรธ ลองคิดดูให้ดีๆซิ นี่ก็เป็นเรื่องของจิต โกรธ กลัวเค้าจะไม่นิยมเรา เค้าดูถูกเรา กลัวคนอื่นหาว่าเราไม่ดี กลัวจะไม่มีเพื่อนฝูง กลัวคนจะไม่รักไม่นับถือ กลัวเขาจะนำไปนินทาต่อไป อะไรต่างๆทั้งหมดนี้ มันเพื่ออะไรอีก ลองอ่านดูดีๆ มันหนีไปไม่พ้น

หลง คืออะไรหลง ก็มีหลงรักกับหลงชัง ก็แค่นั้นเอง หลงรักกับหลงชัง หลงรักเอามาเพื่ออะไร ชังทำไม ลองดูซิ ถ้าไม่เพื่อ

เรื่องแค่นี้ นี่ต้นตอมันไปจากนี้ทั้งหมด ต้นตอ เพราะเรายึดว่าเรา
เป็นเรา อันเนี่ยขึ้นมาก่อน ยึดว่าเราเป็นเรา มันก็โยงโยเข้าไหา
อย่างอื่น ลามปามไปหาอย่างอื่น

สรุปแล้วตัวยืนพื้นจริงก็คือตัวเรานี่เอง คือกายของเราที่
เราหึงเราหวง เราดิ้นรนหาทุกสิ่งทุกอย่างมาเพื่อกายของเรา อัน
นี้ลองคิดดูดีๆเถอะ แล้วก็เรื่องกายเรื่องจิต เนี่ยสองอย่างมัน
พัวพันกันอยู่ โดยสรุปผลแล้วคืออะไร เพื่อหาวิธีให้ใจยอมรับ
สภาพความเป็นจริงว่า สิ่งเหล่านี้มองดูดีๆนะ สิ่งเหล่านี้ สิ่งที่เรา
กำลังหลงอยู่เหล่านี้ เราเป็นต้นตอ

ตัวต้นตอที่เราดิ้นรนมาทุกสิ่งทุกอย่างมาเพื่อเขา ป้องกันทุก
สิ่งทุกอย่างเพื่อไม่มาขัดขวางทั้งสิ่งทั้งปวงที่เราจะนำมาเพื่อเขา
อะไรสุดแล้วแต่เถอะ มันโยงโยกันจากตัวนี้ ถ้าเรามาเข้าใจตัวนี้
ไม่ใช่เรา เพียงแค่ธาตุประชุมกันอยู่ เขาจะต้องสลายไปวันหนึ่ง
แน่นอน ตัวของเราจริงๆคือใจจะต้องไปต่อภพ ให้มันขัดออกมา
ซิ ให้มันขัดออกมาจริงๆ ลองมองให้มันชัดๆซิ

ถ้าเราสามารถรู้กายของเรานี้อย่างถูกต้องตามสภาพความเป็นจริงของเขาแล้ว อะไรมันเป็นสิ่งที่น่าหลงใหลในโลกนี้ ถ้ามันยอมรับอย่างเดียวนั้นแล้ว มีแต่สิ่งที่น่าเศร้าสลด มองแต่ละสิ่งแต่ละอย่างเป็นสิ่งที่ไม่น่าหลงใหล เราจะเห็นได้ชัดด้วยตัวของเราเอง อันนี้ อะไรมันหลงหละ ก็ใจนั้นแหละ หลงรักหลงชังก็คือใจนั้นแหละ มันเกิดขึ้น แล้วก็ใจตัวนั้นแหละ มันมายึดว่ากายนี้ก็เป็นของเขา เขาก็ต้องการสิ่งเหล่านั้นมาปรนเปรอ นี่ ป้องกันสิ่งชัดขวาง จึงได้มีความโกรธขึ้นมา เขามาทำลายสิ่งนั้นสิ่งนี้ เขาถูกเรา กลัวจะไม่มีลาภสักการะ กลัวคนเขาจะว่าเราไม่ดี กลัวจะไม่มีชื่อเสียง กลัวจะไม่มีลาภสักการะ

แต่สิ่งทั้งหลายเหล่านั้น นั้นเป็นโลกธรรม ๘ นั้น ใจตัวที่มันเล่นละคร ที่กระโดดโลดเต้น ก่อให้เกิดทุกข์วุ่นวายอยู่นั้นคือจิต เนื่องจากมันหลงกายของตัวเองเป็นต้น จึงไปหลงกายผู้อื่น จึงไปหลงสิ่งต่างๆที่จะเอามารับปรนเปรอส่วนร่างกาย ซึ่งเขายึดว่าเป็นเขาอยู่นี้ อันนี้มันหนีไปไหนไม่พ้น พระไตรปิฎกทั้งก็้ออ่านไปเถอะ สรุปแล้วประมวลลงมานี้

เพราะฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงได้สอนให้พิจารณาเข้าใจสภาพ
ของง่าย ๆ แค่ว่าสามอย่าง สภาพของความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็น
อนัตตา จะไปเอาอะไรมากมาย เอาตัวเนี่ยเป็นหลักยืนพื้น แล้ว
ก็ตั้งหน้าตั้งตาประพฤติปฏิบัติ ยัดเยียดเข้ามาให้จิตรับซะ แล้ว
ประสบเขาตาย เหตุการณ์ที่เค้าตาย ก็เอาเรื่องความตายมายัด
เยียด เราจะต้องอย่างนี้ ผัวเมียเคঁว่ากัน ถ้าเราไปก่อขึ้นมา ก็
ต้องอย่างนี้ เคঁว่าบ่นเพ้อถึงเรื่องลูก ถ้าเราเกิดไปเกี่ยวข้องขึ้นมา
มีลูกขึ้นมาก็อย่างเขานี้ มันก็มีแต่ความทุกข์กับทุกข์ ก่อทุกข์
ให้กับตัวเองทั้งนั้น ทุกสิ่งทุกอย่างเราพยายามยัดเยียดให้จิต
ของเรารับ

เดินจงกรมภาวนาก็กำหนด สร้างอำนาจส่วนกำลังที่ต้อง
ประคองมัน จมมันอ่อนตัวลงๆ สติกับจิตวิ่งต่อลงสัญญา
ภายนอกไม่ได้ คุณไว้ ในเมื่อมันมีเหตุเกิดขึ้นก็จับยัดเข้ามาให้มัน
ยอมรับ อยู่อย่างเนี่ยเสมอ วันหนึ่งข้างหน้า เราจะต้องได้ชัยชนะ
ถ้าเราทำติดต่อกันอยู่ทุกวันๆ รับรอง

แม้ว่าเราจะลู่ นี้อย่าลู่เปล่าๆ ต้องครอบคลุมดูแลการ
ลู่ของเราให้เหมาะสมกับความเป็นสมณะ นั่งลง หยิบของ จะ
ลู่ จะเหิน จะเดินต้องมอง อย่าไปด้วยความเผอเรอเผละตัว
อย่าพูดด้วยความเผอเรอเผละตัว ให้มีสติครอบคลุม เกิด
ความชำนาญชำนาญในการปกครองตัวเอง ต่อไปนั้นมันจะสมบูรณ์
ขึ้น สมบูรณ์ขึ้นเป็นมหาสติ เกิดมัคคสมังคีถึงพร้อม

การกำหนดภาวนาก็เช่นกัน เอามันเข้าไปให้มันเกิดความ
ชำนาญ นอนหลับแล้วก็ตื่นมาปั๊บมันเป็นเอง ไม่ใช่เราต้องไป
กำหนดมัน แล้วก็เผละวิ่งไปโน่น แล้วก็ดึงเข้ามา ไม่ใช่ มันต้อง
เข้ารวมจุดปั๊บ เกิดเป็นมัคคสมังคี จับจุด จะลู่มันก็จับจุด เอา
มาใช้ได้ทุกเมื่อ พอเราเห็นได้อย่างนี้ไม่นาน เดียวไม่นานเถอะ
จิตจะยอมรับสภาพความเป็นจริง

เวลานี้ส่วนอำนาจบังคับมันไม่พอ จิตมันไม่ยอมรับ ในเมื่อ
จิตไม่ยอมรับนั้นแหละมันถึงได้หลงอยู่ ถ้าจิตยอมรับสภาพ
ความเป็นจริงที่ถูกต้องแล้วแน่นอน รับอะไรในสิ่งที่ถูกต้อง
สภาพของความไม่เที่ยงก็ถือว่ามันไม่เที่ยง ตั้งแต่ก่อนมันไม่เป็น

อย่างนี้ มันมาจากเด็ก แล้วมันก็เอาเข้ามาถึงขนาดนี้ แล้วมันจะ
ก้าวต่อไปหาอะไร...หาป่าช้า ให้มันชัดเจนขึ้นมา

สภาพอันนี้มันสะอาดหรือ มันถึงไปหลง ก็ดูมันอีกทีหนึ่ง มันก็
ไม่สะอาด เราก็ไม่สะอาด เขาก็ไม่สะอาด ควรแล้วหรือจะต้อง
เป็นอย่างนั้นๆ อย่างชาวบ้านเค้าเป็น ให้มันชัดเจนเข้าไป มอง
เข้าไปทุกอย่าง ให้มันเห็นชัดเจนเข้าไป กำหนดเข้าไปให้มันรู้
มันหลงทีหนึ่ง ถกมันออกมา ดูภายในมันเป็นยังไง ลองถาม
ตัวเองดู ลองดู ไล่มันดูอย่างนั้นแหละ ยัดเยียดมันอยู่นั้น วันหนึ่ง
ข้างหน้านั้นต้องรับแน่นอน ถ้ามันเกิดรับขึ้นมาแล้วคอยดูสิ มัน
จะหลงอะไร มีแต่ความเศร้าสลด

แม้ว่าไปวันนี้งานแต่งงาน ก็ไปสังเวชเค้าว่า โอ้...ก่อทุกข์
นานๆหนอ ก่อทุกข์แล้วหนอ พอถูกเกิดขึ้นมาเจ้าต้องทุกข์ใหญ่
ต่อไป เจ้ามีผัวเจ้าก็ต้องเอาใจผัวเจ้า อยู่คนเดียวเจ้าเอาใจเจ้า
คนเดียว แต่พอมีผัวขึ้นมาก็ต้องเอาใจผัว พอมีลูกเกิดขึ้นมา
จะต้องประคับประคองรักษา ไม่ให้เค้าเสียชีวิต ให้เค้ามี
ความสุข พอเติบโตขึ้นมาก็ดิ้นรนทุกสิ่งทุกอย่าง เพื่อจะ

สงเคราะห์เสาะหา ก็ตามวัยของเด็ก อยู่ที่วัยมีเครื่องเล่นก็ต้องหา
ของเล่น มีวัยเรียนก็ต้องหานโยบายวิธีต่างๆ ให้เด็กได้เล่าเรียน
ทั้งหมดมันเป็นไปเพื่อทุกข์ทั้งนั้น สรุปลแล้วการประกอบกรรมอัน
นั้น มันเป็นไปตามธรรมดาของโลก ไม่ได้เป็นไปเพื่อบารมี

เราเป็นสมณะ ดำเนินทุกอย่างมีจิตใจน้อมลงไปดูชี้ มันเป็น
บารมีธรรม มันเป็นคุณงามความดี มันเป็นปฏิปทาหนทางกำจัด
กิเลสจริงๆ เป็นผลประโยชน์ของเราโดยตรง อันนี้มันแน่นอน
เพราะฉะนั้นทุกอย่างนี้เราพยายามหาวิธียึดเยียดให้จิตของเรา
ยอมจำนนต่อความจริงของโลก ให้มันยอมรับเสีย เราต้อง
พยายามอยู่เสมอทุกวันๆ

วันหนึ่งข้างหน้าถ้ามันถึงพร้อมจริงๆ ในเมื่อสติของเราเป็น
มหาสติ หรืออำนาจส่วนบังคับถ้าพูดให้ถูก เหนือกว่าสติที่นำพา
จิตวิ่งต่ออารมณ์สัญญา นี่ ก่อให้เกิดความฟุ้งซ่าน สามารถ
บังคับให้มันจำนนได้ เราผู้ปฏิบัติเองนั้น อำนาจส่วนบังคับมัน
สูงขึ้นๆ สติกับจิตวิ่งต่ออารมณ์สัญญาจะช้าลงๆ ต่อไปไม่มี

โอกาสเลย มีแต่เราจะต้องจับมันทั้งนั้น ให้มันคิดเรื่องนี้ ให้มัน
คิดเรื่องนี้ เราจะจับมันเอง

ไม่ใช่มันวิ่งไปหาคิดเอง อย่างนั่งกำหนด อ้าว เผลอไปคิด
แล้ว อ้าว กำหนดแล้วกำหนดไว้อีก ไม่ใช่อย่างนั้น เราจะบังคับ
ให้คิดมันก็คิด ในเมื่อเราบังคับให้กำหนดก็กำหนด ไปเห็นทุกสิ่ง
ทุกอย่างเราน้อมนำมาให้มันพิจารณามันก็เกิดความเศร้าสลด

สรุปแล้วบางทีอาจจะไม่ได้พิจารณา พอมองปั๊บมันเป็นเอง
สิ่งที่น่าเศร้าสลดก็สลด มองเห็นสภาพความเป็นจริง จิตก็มีแต่
ความเบื่อหน่ายกับความเป็นอยู่ในโลก เบื่อหน่ายสะสมติดสะสมเอียน
แม้ว่าจะมาเกิดซักชาติหนึ่ง จะต้องมาเผชิญกับความทุกข์และ
ความเป็นอยู่อย่างนั้น จะสะสมติดสะสมเอียน และเกลียดกลัวที่สุด มันเป็น
อย่างนั้น ถ้าถึงที่สุดเข้าแล้วต้องเป็นอย่างนั้น

เพราะฉะนั้นสรุปแล้ว ไปไหนก็แล้วแต่เถอะมันประมวลเข้า
มาอยู่แค่นี้ ถ้าเราจะเรียนรู้ ไม่รู้คัมภีร์จะก็หลังข้างก็แล้วแต่ ถ้า
ใจของเรายังไม่เป็นอย่างที่ว่ามันได้แล้ว โอกาสสำเร็จไม่มี ในเมื่อ
สำเร็จมันไม่มี ใ้ที่ท่องมามันก็เปล่าๆ ไม่มีประโยชน์ เหมือนเค้า

ไปเรียนความรู้อะไร เรียนมามากมายกายกองแต่ไม่ได้ประกอบ
ผลให้เกิดประโยชน์ วิชาความรู้ทั้งหลายเหล่านั้นก็เป็นหมัน ไม่มี
ความหมายกับวิชาที่เรียนมาทั้งหมด แต่ในเมื่อวิชาที่เรียนมา
ประกอบให้เกิดประโยชน์สำหรับตัวเองนั้น วิชานั้นไม่เป็นหมัน
ทุกสิ่งทุกอย่างที่เราเรียนมาทั้งหมดแล้ว ในเมื่อเราไม่บังคับ
จิตให้ยอมรับสภาพความเป็นจริงเหล่านี้ ตามหลักแห่งความ
เป็นจริงคือความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ให้แค่
ยอมรับจริง ๆ ถ้าแค่ไม่ยอมรับจริง ๆ แล้ว คือไม่ได้ผลอะไร
ทั้งสิ้น

อันนี้เป็นประตูต้นที่เราจะมุดเข้าสู่คุณธรรมชั้นสูง เป็นประตู
ที่เราจะต้องแก้ไข ถ้าเราแก้ไขอันนี้ไม่ได้ จิตไม่ยอมรับสภาพอัน
นี้ได้แล้ว จะมาอวดเก่งว่าตัวเองเข้าถึงโน่นเข้าถึงนี่ อันนั้นมันแค่
ปากเท่านั้นเอง รังรองว่าไม่มีความหมายสำหรับคำพูดนั้น ถ้า
เราเห็นอันนี้ชะก่อนซึ่งกามภพหยาบ ๆ นี่ก่อน แล้วค่อยจึง
จะมุดเข้าสู่ความละเอียดอ่อนต่อไป แล้วเราจะต้องแก้ไข
สิ่งนั้นออกไปเป็นลำดับ มันถึงจะได้ผล

เพราะฉะนั้นเนียพวกเราศึกษามาเรียนมาทั้งหมด มันเกิน
จากนี้ไปไม่ได้ เพราะฉะนั้นขอให้เราตั้งอกตั้งใจประพฤติปฏิบัติ
เอาอันเนียเป็นหลัก บุกกันอย่างเนีย ไม่ต้องไปเรียนอะไรมาก

อาจารย์อยู่กับหลวงปู่มั่น ภูริทัตตเถระท่านสอนแค่นี้เอง เรา
ก็ลุยของเราอยู่น่าดู จนกว่าจะได้ความมองเห็นชัดได้ โอ้โฮ!
หลายปี ทุกวันนี้ก็อยู่ด้วยคุณธรรมน้อยๆที่ตัวเองได้ อิ่มเอิบ
เหลือเกิน ดีใจเหลือเกิน จึงหานโยบายวิธีแนะนำหมู่คณะให้เข้าไป
ไปสู่คุณธรรมได้แค่อาจารย์นี่คงจะถวายเป็นชีวิตต่อพระศาสนาแล้ว
เพราะฉะนั้นขอให้พวกเราตั้งอกตั้งใจกันก็แล้วกัน อธิบายสู่ฟัง
กันแค่นี้ละวันนี้ ก็ขอยุติแค่นี้ครับ

ที่มา: <https://youtu.be/zPQ5H9izx9E>